

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LVII. De Cambio, Locato, & Conducto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

C A S U S LVII.

De Cambio, Locato & Con-
ducto.

KRadus varia inir cambia: 1. Mannale. 2. Litterale. 3. Reale. 4. Siccum. 5. Francofurtense. 6. Ex cambio aliquid accipit, etsi pecunia ejus sint otiosa. 7. Aliquando plus, aliquando minus exigit, & contra prohibitionem Principis cambifatur. 8. Ejus famuli pecunias pro domino receptas, vel aliis solvendas permutant, iisdem cambifantur. 9. Domus, agros elocat. 10. Sed expensas rei locatae ferre renuit, nec tempore sterilitatis de pachtâ aliquid remittit. 11. 12. 13. Conductorem ante tempus ejicit, operam suam pluribus locat. 14. Famulis, quia ante tempus servitium suum deseruerunt, vel ab ipso dimissi sunt, nihil solvit. 15. Vel saltem subtrahit tempus absentiae & aegritudinis, & tempus, quo ipse eis operas assignare noluit, vel non potuit. 16. Locationes sui antecessoris retractat. 17. 18. 19. Et pretium ob rei locatae meliorationem auget. Pro Resol.

QUÆR. I. Quid & quotuplex sit cambium?

R. 1. Cambium est permutatio pecuniæ cum lucro illius, qui in gratiam alterius pecuniam permutat; qui petit cambium, vocatur cambiarius, qui dat, vocatur campfor; hic contractus perficitur mutuâ pecuniæ traditione; distinguitur præcipuè à mutuo, quòd in mutuo detur pecunia præsens pro futura; & quia pecunia futura, si absit omne periculum, damnum, lucrum cessans, aut alius titulus, non minus valet quàm

R r 2

præ.

præsens, idèd in mutuo nihil suprâ summam mutuatam peti potest; in cambio autem datur pecunia vel præsens pro præsenti, sed in alia specie, vel datur in alio loco, & propterea lucrum licitè accipi potest, uti jam dicitur.

2. *R.* 2. Cambium præcipuè est quadruplex: Cambium manuale, cambium per litteras, cambium reale, cambium siccum vel fictum.

1. Cambium manuale, quod etiam minutum dicitur, est, quando in præsenti de manu ad manum pecunia permutatur, v. g. major pro minori, argentea pro aurea, nova pro antiqua, patria pro peregrina, &c. Hoc cambium est licitum, dummodo servetur justum cambii pretium à lege vel communi prudentum æstimatione taxatum; ratio est, quòd industria, quam habet campfor in habenda & numeranda omnis generis pecunia, sit pretio æstimabilis, campfario utilis; item una pecunia est magis commoda ad hunc vel illum locum, ad has vel illas merces, faciliùsque huc & illuc transferri potest: ergo pro hoc justè aliquid exigi potest.

3. 2. Cambium per litteras, seu ad locum pariter licitum est, cum scilicet campfor hinc Coloniae accipit pecuniam, quam per suum correspondentem obligatur solvere v. g. Romæ erga certum lucrum. Ratio est, quòd hoc casu campfor pecuniam campfarii suo periculo & industriâ virtualiter transferat Romam, hoc autem est utile & pretio æstimabile, sicut si operam suam locaret ad deferendam pecuniam Caji suo periculo personaliter Romam, posset exigere pretium operæ & periculo æquipollens, sic & nunc pretium æquivalens virtuali translationi, quod tamen semper minus esse debet, quàm si realiter transferretur.

3. Jus-

3. Justum pariter est cambium reale, quo 4.
campfor in loco, ubi est, v.g. Coloniae, dat
pecuniam campfario refundendam alibi, v.g.
Romae, ubi campfarius pecunias habet, pro
nunc autem hinc indiget Coloniae. Ratio est,
quia tunc campfor tantundem facit, ac si pecu-
niam Caji Romam transferret Coloniā, eique
praesentem sisteret, quod certè est pretio di-
gnum.

4. Cambium siccum seu fictum est, quan- 5.
do fingitur aliquid ultra sortem accipi ratione
cambii, & revera accipitur ex puro mutuo, adeo-
que est usura, ut si indigeas pecuniā Coloniae,
& campfor non velit eam dare, nisi Francofur-
ti, ubi scit, te non habere nummos, neque
correspondentem, ut sic cogaris dare pretium
cambii pro tali loco. Ejusmodi cambium vide-
tur esse, quod vocatur Placentinum vel Vesun-
tinum ita dictum ab urbibus, in quibus primò
practicari coepit; fit autem hoc modo: Titius
Vesuntii à campfore accipit 100. cum obligatio-
ne reddendi 110. Coloniae, ubi Titius nec pecu-
niam, nec correspondentem habet; petit igitur,
ut campfor agat cum suo factore, quem habet
Coloniae, ut debitum Titii in se suscipiat, sibi-
que per novas cambiales injungat solvere nomi-
ne suo campfori Coloniae 120. quod vocatur
cambium cum recambio, quam praxin tanquam
scandalosam & charitati manifestè repugnan-
tem damnat Pius IV. apud *Cherub.* & Pius V.
apud *Nav. c. 17. num. 200.* Ratio est, quòd
sine justo titulo bis à Titio exigatur pretium
cambii; titulus enim, qui praetenditur, est vir-
tualis translatio pecuniae, sed hinc pecunia Titii
Coloniā virtualiter non transfertur Vesuntium,

R r 3 quia

quia Titius ibidem nullam pecuniam nec correspondentem habet, nec ibi pecuniâ indiget, ut supponitur, ergo.

6. 5. Cambium Francofurtense exercetur in hunc modum: Campfario exigenti cambium ad nundinas Francofurt. campfor prius numerat pecuniam, v. g. Colonix, eâ lege, ut campfarius suis sumptibus eandem in nundinis Francofurtensibus rependat cum auctario, & quidem eò majore, quò longiùs absunt nundinæ; hoc cambium, si non adsint alii tituli extrinseci, v. g. lucrum cessans, damnum emergens, periculum fortis. *Suar. Lug. Platel.* aliique vocant usurarium. Rationem dant 1. quia hîc non est virtualis trajectio pecuniæ aut locatio operæ ad translationem, quia campfarius ipsemet eam Francofurtum transfert. 2. Si non adsit titulus extrinsecus, videtur aliquid accipi purè ratione dilatæ solutionis vel distantix temporis; quò enim plus distant nundinæ, eò plus accipitur: sed accipere aliquid ratione dilatæ solutionis est usurarium, ut patet ex *c. consulti, c. in civitate de usuris*, ergo. Econtrà *Molin. Less. Laym. hic num. 9.* & alii apud *Castrop. d. 7. p. 7. num. 3.* probabiliùs docent, cambium Francofurtense esse justum, nec continere usuram, quia pecunia ante nundinas plus valet, quàm tempore nundinarum; nam ubi est major pecuniæ inopia & lucrandi opportunitas, ibi pecunia pluris æstimatur, atquè quò magis distant nundinæ, eò major est inopia pecuniæ majorque opportunitas lucrandi; in nundinis enim est abundantia pecuniarum, ideòque tunc minus valent, quàm tribus mensibus antecederent; nam pecuniæ se hîc habent velut merces, quæ, cum abundan-

dantes sunt & paucos habent emptores, vilescunt; sicut ergo sine usura possum mutuò dare & repetere pecuniam secundum valorem, quem nunc habet, quamvis sciam post tres menses, quando pecunia est reddenda, valorem esse diminuendum; cum ille valor, quem pecunia pro nunc habet, non sit meus; sic & in cambio Francofurtensi possum petere valorem pecuniæ traditæ, quem habet pro nunc, quamvis ex post sit diminuendus, ita ut tempore nundinarum 103. fortè plus non valeant, quàm ante tres menses 100. Unde patet in cambio Francofurt. non accipi aliquid ratione virtualis translationis pecuniæ aut ratione dilatæ solutionis, sed propter majorem pecuniæ valorem, quem habet communi æstimatione ante nundinas, qui titulus justus est. Et bene monet *Laym.* quòd cambia inter mercatores recepta, etsi sæpè dissuaderi, non tamen facilè damnari debeant injustitiæ.

QUÆR. II. Quid amplius notandum sit circa cambium?

R. seq. 1. Justitiæ cambii non obstat, quòd 7. campforis pecuniæ, quas ad tuam petitionem tibi hic Colonia solvit, ipsi fortè sint otiosæ, contra Romæ, ubi tu ei solvere debes, valdè iis indigeat, ideòque quasi duplum vel triplum lucrum reportet; nam hoc est per accidens, spectatque ad bonam ejus fortunam; sufficit namque, quòd tibi præstet obsequium pretio æstimabile; sic si quis petat à te, ut ejus equum erga pretium reduces Coloniam, potes acceptare pretium, quamvis tu ob propria negotia aliàs debuisses equum propriis expensis conducere.

2. Pretium cambii debet esse justum attentis 8. circumstantiis; nam in cambio minuto, quò pe-

cunia est melior, utilior & comparatu difficilior, eò majus potest esse pretium; in cambio locali & reali, quò major est loci distantia, translatio periculofior, pecunia rarior, &c. eò majus lucrum peti potest. Si justum servetur pretium, non videtur esse mortale contra prohibitionem Magistratùs cambiare, nisi id cedat in damnum notabile Communitatis, ut si bonæ pecuniæ exportarentur extra patriam, viliores verò importarentur; tunc enim facillè fiet mortale, aliàs ad summum venialis inobedientia. *Spor. hic à num. 43.*

9. 3. Quæstores Principum, famuli aut Officiales, si pecuniis Domini ludant, cambiant, aut aliter negotiando aliquid lucrentur, fiunt domini istius lucri, modò id faciant suo & non Domini periculo; quia hic fructus est industrialis, nec peccant contra justitiam, si Dominus rationabiliter creditur esse contentus, & creditoribus Domini, quibus viliores species pecuniarum solvunt, meliores non debeantur, nec Dominus ob viliores species cogatur merces cariùs solvere, uti sæpè contingit; aut Dominus velit creditoribus certas & meliores species solvi, sive ex amicitia, sive ex spe ulterioris mercimonii; tunc enim creditores habent jus ad eas, nec potest præsumi consensus Domini aut creditorum. Item, si servus pro Domino suo pecunias recipiens, eas permutet in viliores, Domino injuriam facit; quamprimùm enim eas acceptarat, erant Domini: ergo eo invito in monetam viliozem commutari non poterant. *Lug. d. 28. à num. 24.*

QUÆR. III. Quid circa locatum ejusque obligationes?

Re. I.

10. **1.** Locatum est contractus, quo alicujus rei vel personæ usus aut fructus ad tempus conceditur erga pretium. Dixi, quo alicujus rei vel personæ, quia non tantum res immobiles, ut agri, vineæ, domus, &c. sed etiam mobiles, ut equi, vaccæ, &c. imò opera & industriæ personarum erga pretium elocari possunt; qui concedit fructum vel usum rei, vocatur elocator, qui accipit, vocatur conductor.

11. **2.** Obligaciones elocatoris sunt sequentes:
1. Debet aperire vitia nociva rei, quæ ejus usum aut fructum impediunt, ut si ager ex natura sua sit sterilis, domus sit ruinosa, peste infecta aut spectris horrida, pascua ferant herbas nocivas, &c. aliàs debet conductori stare de damno; hinc, si equum sese in aquam mittere solitum locavit, tenetur merces exinde vitiatas resarcire, si conductorem non monuit; si tamen ipse vitium ignoraverit, tantum tenetur reddere pretium elocationis, si alter re locatâ utiliter uti non potuit, non verò ad alia damna. *L. 19. ff. de locat. & cond. Molin. Bonac. apud Reiffenst. l. 3. Decret. t. 18. n. 36.*

2. Tenetur ad expensas pro reparatione & conservatione rei, item ad onera rei imposita, ut vectigalia, contributiones, census, &c. possunt tamen per speciale pactum imponi conductori, sed tunc pensiones annuæ proportionaliter minui debent.

3. Periculum rei incumbit locatori tanquam ejus domino, si pereat sine culpa conductoris, qui si sit in mora rem tradendi, vel ad alium usum adhibeat, quàm concessa est, conductori perit.

4. Si ob sterilitatem, incursum hostium vel **12.**

grandinem, inundationem, &c. conductor contra suam culpam nullos vel exiguos fructus ex re conducta percipiat, debet locator pachtam vel pretium locationis ex toto vel ex parte remittere, juxta consuetudinem patriæ ad arbitrium prudentum, ut ex jure probat *Abb. Less. l. 2. c. 24. num. 15. Pyrr. l. 3. t. 18. num. 4.* nisi aliter sit conventum, aut sterilitas sit exigua, vel compensetur sterilitate anni alterius.

5. Non potest conductorem invitum private re locatâ ante terminum præfinitum, nisi in his casibus: 1. Si in re malè versetur, v. g. non colendo agrum, arbores cædendo, &c. aut in domo detineat homines malæ famæ cum scandalo publico; tunc enim ante terminum elocationis ejici possit, & nihilominus pensionem solvere tenebitur usque ad terminum elocationis, si locator alium conductorem habere non possit, quia hoc damnum tunc oritur ex culpa conductoris. 2. Si per biennium pensiones non solvat. 3. Si ipse elocator ex improvise re pro se vel proximè conjunctis æqualiter vel magis indigeat. 4. Si res v. g. domus debeat reparari necessario, & id altero inhabitante fieri non possit. Ita cit. *jur. Pyrr. à num. 12. Reiffenst. à num. 57.*

13. *By.* 3. Obligationes conductoris sunt: 1. Solvere pensionem vel mercedem tempore & loco im- vel explicitè convento.

2. Tenetur facere aliquas expensas non quidem pro reparanda vel conservanda rei substantia, ad has enim obligatur locator, ut superius dixi, sed expensas necessarias ad percipiendos fructus, ut cultivare agros, vineas stercorare, ferere, metere, &c.

3. De

3. Debet finito locationis tempore rem red-
dere totam integramque, aliàs tenetur de dam-
no, in quantum res suâ culpâ deteriorata vel vi-
tiata fuit. *Auth. cit.*

QUÆR. IV. Quid ampliùs hìc notandum 14.
circa obligationes locatoris & locatarii seu con-
ductoris?

2. Seq. 1. Qui pluribus operam suam in so-
lidum locavit, v. g. plures petunt, ut pro iis fe-
ras litteras Coloniam, potes à singulis accipere
integrum stipendium, nec teneris eis aperire,
quòd jam ab aliis salariatus sis. Ratio est, quia
opera tua singulis est æqualiter utilis, sic Procu-
rator aut Agens causæ pluribus suam operam
locare potest, dummodo omnibus sufficiat; at-
que ita quotidie practicatur à Medicis & Causefici-
cis, qui absque imminutione salarii operam suam
pluribus elocant.

2. Famulus vel alius, qui operam suam al- 15.
teri elocavit, si ante tempus absque legitima cau-
sa discedat, perdit totum salarium. Econtrà si
conductor famulum sine justa causa dimittat, vel
famulus ob ejus favitiam vel quia ad illicita alli-
cit, spontè discedat, tenetur ei solvere totam
mercedem, intellige in foro externo post senten-
tiam judicis; nam si famulus vel dominus exinde
nullum damnum passi sint, eò quòd dominus æ-
que bonum famulum & servus æquè bonum ser-
vitium statim invenerit, in foro conscientie
merces solvi debet pro rata temporis, quia neu-
ter damnum passus est, *Azor, Filliut. Less. Reif-
senst. n. 90.*

3. Si servus artifex, &c. qui operam alteri 16.
elocavit, ab illo opere ad tempus impeditus fue-
rit ob causam tenentem se ex parte Servi, v. g.

ab

abfuit ad sepeliendos vel visitandos parentes, ad prosequendam suam litem, potest ei pro rata absentiae subtrahi salarium; idem tenet, si infirmus fuerit, nisi aliter sit conventum vel consuetudo sit contraria, uti est respectu Officialium, vel Consiliariorum Principis, aut morbus tantum sit ad unum alterumve diem, tunc enim, nisi operarii sint diurni, æquitas suadet, ut propter talem morbum nihil subtrahatur, *Nav. man. c. 17. num. 108. Azor. Less. l. c. num. 7. Reiffenst. num. 97.* Ratio est, quod merces tantum detur propter operas conductas, si ergo hæ non præstentur ex defectu famuli, nec debetur merces. Econtra si ex defectu domini famulus ab opera cessarit, eò quod ei dominus operas assignare noluerit vel non potuerit, & interim servus æquali mercede operas suas alteri non locavit, tota merces ei solvenda est, *arg. leg. 38. ff. de locato l. 2. ff. de his qui.* Ratio est, quia sicut servo non debetur merces, si ex suo defectu non præstet operam conductam, sic econtra, si id contingat ex defectu domini, debetur ei merces integra. *Lug. d. 29. sect. 3. Carpzov. p. 3. decis. 164. Leur. q. 346.*

17. 4. Qui succedit in bona alterius tanquam hæres seu successor universalis, tenetur stare contractui elocationis factæ à suo prædecessore, quia facit cum eo unam in jure personam: ergo contractus, ex quibus defunctus obligabatur, etiam ipsum hæredem obligant, nisi expressè tantum facti sint ad tempus vitæ. Item pupillus debet stare locationi factæ à suo Tutore; Tutor, Prælati, Beneficiatus stare locationi, emptioni, aliisque contractibus initis à suis prædecessoribus. Econtra successor particularis,

ris,

ris, ut legatarius, donatarius, emptor rem legatam, emptam, donatam non tenetur relinquere sub priore conductore, sed potest alteri elocare, nisi specialiter conventum esset, ut res elocata maneret sub eodem conductore, etiam in casu, quo alium dominum esset habitura; imò quamvis non adsit talis conventio, emptor non poterit expellere conductorem cum gravi ejus damno, privando, v. g. eum fructibus, quos suo labore & expensis seminavit in agro conducto.

5. Sicut successor particularis v. g. emptor 18. eijcere potest conductorem, sic & ille potest spontè cedere, quia huic ex contractu non est obligatus. De cætero, si conductor sine justa causa ante terminum elocationis rem conductam, v. g. domum, derelinquat, debet vel novum conductorem accipere, qui domino pensiones solvat, vel ipse solvere, etiamsi domum non inhabitet.

6. Si ager ob cæli clementiam aut intrin- 19. secam & naturalem meliorationem per plures annos fiat fructuosior, pensiones augeri poterunt, secùs si ob solam industriam coloni; hæc enim industria, cùm non spectet ad dominum, sed colonum, propterea pensio augeri non debet.

C A S U S LVIII.

De Emphyteusi, Feudo & Libello.

Læcius variorum pradiorum usumfructum, tum gratis, tum erga pensionem obtinet, quaritur.